

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 287/2023-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **GS group company s. r. o.**, Mlynské nivy 77, Bratislava, IČO 46 448 012, zastúpenej Stentors advokátskou kanceláriou s. r. o., Hodžovo námestie 2A, Bratislava, IČO 51 757 184, proti (i) uzneseniu a opravnému uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/34/2021-173 z 30. apríla 2021 a č. k. 9Co/34/2021-332 z 22. novembra 2021 a (ii) uzneseniu a opravnému uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/3/2022 z 28. júla 2022 a 21. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením a opravným uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/3/2022 z 28. júla 2022 a 21. decembra 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie a opravné uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/3/2022 z 28. júla 2022 a 21. decembra 2022 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnú sťažnosť proti uzneseniu a opravnému uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/34/2021-173 z 30. apríla 2021 a č. k. 9Co/34/2021-332 z 22. novembra 2021 **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Žalobca sa žalobou proti sťažovateľke domáhal zaplatenia pohľadávky. Sťažovateľka sa k žalobe doručenej do elektronickej schránky fikciou 22. marca 2020 v súdom určenej lehote nevyjadrila, a preto okresný súd v decembri 2020 rozhodol podľa § 273 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) rozsudkom pre zmeškanie sťažovateľky. Sťažovateľka navrhla zrušiť rozsudok pre zmeškanie, pretože z objektívnych dôvodov zmeškala lehotu na vyjadrenie k žalobe a nepreberala poštu doručovanú do elektronickej schránky. Výzva na vyjadrenie k žalobe bola sťažovateľke doručená počas pandémie, keď elektronická schránka pre vládou nariadené opatrenia nebola poverenou zamestnankyňou pravidelne kontrolovaná. Z priloženej histórie prihlásení do elektronickej schránky vyplýva, že sťažovateľka sa do nej prihlásila 2. marca 2020 (pandemická situácia sa začala zhoršovať) a potom až 30. apríla 2020 (upokojenie prvej vlny pandémie). Zamestnankyňa poverená kontrolou elektronickej schránky nenastavila notifikácie upozorňujúce na doručenie novej správy a neupozornila konateľa sťažovateľky, že počas dvoch mesiacov nekontrolovania elektronickej schránky bola fikciou doručená výzva na vyjadrenie k žalobe. Sťažovateľka poukázala na to, že bezprostredne po tom, keď sa o spore dozvedela doručením rozsudku pre zmeškanie, podala návrh na jeho zrušenie s kvalifikovaným vyjadrením k žalobe, a preto je zřejmé, že ak by o spore vedela skôr, k žalobe by sa vyjadrila.

3. Okresný súd uznesením návrh sťažovateľky na zrušenie rozsudku pre zmeškanie zamietol. Okresný súd konštatoval, že boli splnené podmienky na jeho vydanie a sťažovateľka sa k žalobe nevyjadrila nielen pre pandémiu do 11. mája 2020 predĺženej lehoty, no ani do vydania rozsudku pre zmeškanie. Sťažovateľkou tvrdené zanedbanie kontroly elektronickej schránky od marca do apríla 2020 vyhodnotil ako zavádzajúce. Sťažovateľka mohla mať a mala vedomosť o konaní už od februára 2020, keď jej bol fikciou doručený platobný rozkaz so žalobou. Sťažovateľka mala v elektronickej schránke uložený platobný rozkaz od februára 2020, keď fungovala bez pandemických opatrení, no aj napriek tomu si ho neprevzala, čo je v rozpore s jej tvrdením, že okrem obdobia od marca do apríla 2020 riadne preberala doručované správy. Z histórie prihlásení do elektronickej schránky vyplýva, že sťažovateľka sa do nej prihlásila po doručení platobného rozkazu aj počas plynutia predĺženej lehoty na vyjadrenie, a preto sa mohla so všetkými správami o konaní oboznámiť. Okresný súd k pochybeniu zamestnankyne uviedol, že ho nemožno považovať za ospravedlniteľný dôvod, keď je v záujme sťažovateľky zabezpečiť riadne spravovanie elektronickej schránky.

4. Sťažovateľka sa proti uzneseniu okresného súdu odvolala. Opätovne poukázala na pochybenia zamestnankyne a tvrdila, že o spore sa dozvedela až z rozsudku pre zmeškanie a bezodkladne po tom pochybenia napravila. Nesúhlasí s tým, že by bola účelovo pasívna a nemala záujem o konanie, inak by sa nesnažila o zrušenie rozsudku pre zmeškanie. Sťažovateľke nie je zřejmé, prečo okresný súd dôvodil doručením platobného rozkazu, keď rozsudok žiadala zrušiť pre ospravedlniteľné zmeškanie lehoty na vyjadrenie k žalobe, a nie k platobnému rozkazu. Sťažovateľka okresnému súdu vyčíta formalistický výklad § 277 ods. 1 CSP.

5. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie. Stotožnil sa s okresným súdom, že zanedbanie povinností zamestnanca, pre ktoré sťažovateľka zmeškala lehotu na vyjadrenie k žalobe, nie je ospravedlniteľným dôvodom. Krajský súd zdôraznil, že hoci bola výzva sťažovateľke doručená fikciou 22. marca 2020, lehota na vyjadrenie sa predĺžila a uplynula 11. mája 2020. Sťažovateľka mohla podaním vyjadrenia aj po uplynutí lehoty predísť vydaniu kontumačného rozsudku, keď okresný súd rozhodol až v decembri 2020. Podľa krajského súdu sťažovateľka nepreukázala dôvody na zrušenie rozsudku pre zmeškanie podľa § 277 ods. 1 CSP. Opravným uznesením krajský súd opravil záhlavie svojho uznesenia v časti označenia uznesenia okresného súdu.

6. Sťažovateľka proti uzneseniu krajského súdu podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, pretože súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočniť procesné práva v miere porušenia práva na spravodlivý súdny proces. Sťažovateľka súdom vytkla, že neprihliadli na jej argumentáciu o pochybeniach zamestnankyne. Závery súdov, že pochybenia zamestnankyne nie sú ospravedlniteľným dôvodom zmeškania lehoty, sú v rozpore s rozhodovacou praxou súdov (rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 14CoPr/4/2019 a nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 369/2018). Sťažovateľka konštatovanie súdov o jej vedomej pasivite považuje s ohľadom na úkony po doručení kontumačného rozsudku za nelogické. Odôvodnenia uznesení sú prekvapivé, keď súdy bez dokazovania nesprávnymi úvahami dospeli k záveru, že musela mať o doručených správach vedomosť a mohla sa k žalobe vyjadriť. Sťažovateľka tvrdila, že o doručení výzvy nevedela, a preto zákonné predĺženie lehoty na vyjadrenie nemá žiadny vplyv na dôvody zmeškania lehoty. Súdy sťažovateľke znemožnili brániť sa proti nedôvodne uplatnenému nároku, keď pochybenia zamestnankyne a nemožnosť sťažovateľky oboznámiť sa s výzvou nepovažovali za ospravedlniteľné dôvody zmeškania lehoty.

7. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako procesne neprípustné, pretože nesmeruje ani proti rozhodnutiu vo veci samej, ani proti rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. Sťažovateľka dovolaním napadla rozhodnutie, ktoré nemôže byť predmetom dovolacieho prieskumu podľa § 420 písm. f) CSP. Krajský súd dovolaním napadnutým uznesením rozhodol o odvolaní proti uzneseniu, ktorým okresný súd rozhodol len o návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie. Najvyšší súd uviedol, že rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, môže byť až rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní proti rozsudku pre zmeškanie podanom z dôvodu nesplnenia podmienok na jeho vydanie. Namietaným opravným uznesením najvyšší súd opravil uznesenie vo výroku o trovách dovolacieho konania a v odôvodnení.

III.

8. Sťažovateľka krajskému súdu vyčíta, že jej znemožnil brániť sa v konaní proti nedôvodnému nároku žalobcu. Súdy dospeli k záveru, že sťažovateľka musela mať vedomosť o konaní a bola účelovo pasívna bez označenia skutočností, z ktorých tento záver vyvodili. Z úkonov sťažovateľky po tom, keď sa doručením rozsudku pre zmeškanie dozvedela o spore, je zrejmé, že nebola vedome a účelovo pasívna a mala záujem o prejednanie žalobou uplatneného nároku. Podľa sťažovateľky súdy postupovali arbitrárne a formalisticky bez toho, aby zohľadnili, že pre objektívne okolnosti zmeškala lehotu na vyjadrenie k žalobe.

9. Sťažovateľka najvyššiemu súdu vyčíta, že odmietol jej dovolanie bez vecného prejednania napriek tomu, že uznesenie krajského súdu o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu o zamietnutí návrhu na zrušenie kontumačného rozsudku je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Uznesením krajského súdu sa skončilo rozhodovanie o otázke zrušenia rozsudku pre zmeškanie, a preto je rozhodnutím konečným. Sťažovateľka poukazuje na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 275/2018, podľa ktorého sú rozhodnutiami, ktorými sa konanie pred odvolacím súdom končí, spravidla uznesenia odvolacieho súdu o odvolaniach proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré možno v dovolacom konaní preskúmať pre vady zmätočnosti podľa § 420 CSP. Sťažovateľka nesúhlasí s tým, že proti rozsudku pre zmeškanie mohla podať odvolanie.

10. Najvyšší súd ponecháva rozhodnutie na úvahu ústavného súdu a krajský súd zotrval na odôvodnení namietaného uznesenia.

11. Žalobca navrhuje ústavnej sťažnosti nevyhovieť. Poukazuje na to, že sťažovateľka bola počas celého konania nečinná, keď sa ani do vydania kontumačného rozsudku, a to deväť mesiacov po doručení výzvy, nevyjadrila k žalobe, a preto boli na vydanie rozsudku pre zmeškanie splnené zákonné predpoklady. Sťažovateľka zmeškanie lehoty neodôvodňovala objektívnymi okolnosťami, ktoré jej znemožnili prevziať doručенú správu, ale subjektívnymi pochybeniami jej zamestnankyne.

12. Sťažovateľka k vyjadreniam uviedla, že núdzový stav, objektívne okolnosti a pochybenia zamestnankyne nemožno posudzovať izolovane. Pandémia mala nepochybne objektívny vplyv na výkon niektorých činností, ktoré by inak boli náležite vykonané. Sťažovateľka poukazuje na účel rozsudku pre zmeškanie, ktorým je hospodárne a efektívne vyriešiť tie konania, v ktorých je zrejmé, že strana sporu je vedome neaktívna a nemá záujem sa v konaní brániť.

IV.

13. K neprípustnosti dovolania treba uviesť, že z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

14. Podľa najvyššieho súdu uznesenie krajského súdu o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie nie je ani rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Predmetom ústavného posúdenia je to, či najvyšší súd ústavne súladným spôsobom odmietol prípustnosť dovolania sťažovateľky. Niet žiadnych pochybností o tom, že uznesenie krajského súdu o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie nie je rozhodnutím vo veci samej, keďže krajský súd nerozhodol o odvolaní proti žalobou uplatnenému nároku. Konečnými rozhodnutiami podľa § 420 CSP sú tie rozhodnutia odvolacieho súdu, v dôsledku ktorých sa skončí samotné konanie o veci vymedzenej žalobou bez vecného prejednania. Konečnými rozhodnutiami sú aj rozhodnutia odvolacieho súdu o odvolaniach proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktorými sa konanie končí.

15. Pojem rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, nemožno interpretovať zužujúco a formalisticky tak, že ním je len rozhodnutie, ktorým sa končí konanie vo veci samej, ale tak, že sa ním končí

konanie o určitej otázke. Takýto výklad je v súlade s tým, že hoci súd pre zmeškanie rozhoduje rozsudkom, je to skrátené rozhodnutie, ktorého zrušenia sa možno okrem štandardného opravného prostriedku domáhať aj návrhom na jeho zrušenie. Proti rozhodnutiu okresného súdu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie je podľa § 357 písm. h) CSP prípustné odvolanie, o ktorom s konečnou platnosťou rozhodne krajský súd. Rozhodnutie krajského súdu o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie je v otázke zrušenia rozsudku rozhodnutím konečným, a preto ho treba považovať za konečné rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov väd zmätočnosti. To platí o to viac, že v opačnom prípade by rozsudky pre zmeškanie, resp. návrhy na ich zrušenie zasahujúce do práv strán sporu intenzívnejšie, keď je v ich neprospech rozhodnuté bez toho, aby sa mohli v konaní účinne brániť, zostali bez akejkoľvek súdnej kontroly zo strany najvyššieho súdu. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiam o odvolaniach proti uzneseniam podľa § 357 CSP z dôvodov väd zmätočnosti možno vyvodiť aj z toho, že ak by ich chcel zákon vylúčiť z dovolacieho prieskumu aj z dôvodov väd zmätočnosti, urobil by to rovnako explicitne ako pri dovolacom dôvode nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 2 CSP.

16. Nesprávne je konštatovanie najvyššieho súdu, že konečným rozhodnutím je až rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní proti rozsudku pre zmeškanie z dôvodu, že neboli splnené podmienky na jeho vydanie. Návrh na zrušenie rozsudku pre zmeškanie a odvolanie proti rozsudku pre zmeškanie sú odlišné procesné inštitúty. Pri odvolaní strana namieta nesplnenie niektorej procesnej podmienky na jeho vydanie, kým pri návrhu na zrušenie boli splnené všetky podmienky na jeho vydanie, no strana žiada o odpustenie tej okolnosti, ktorá bola príčinou jeho vydania. Vo veci sťažovateľky bolo vylúčené, aby proti rozsudku pre zmeškanie podala odvolanie, pretože zákonné podmienky na jeho vydanie splnené boli. Súbežné uplatnenie týchto inštitútov je z ich povahy vylúčené, pretože buď strana tvrdí, že lehotu na vyjadrenie zmeškala z ospravedlniteľného dôvodu, alebo, že neboli splnené procesné podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Tento nesprávny záver najvyššieho súdu znamená, že aj keď podľa strany sporu boli splnené podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie, tak pre v konečnom dôsledku zbytočný, len formálny prístup k dovolaciemu prieskumu musí podať odvolanie, ktoré odvolací súd odmietne ako neprípustné. Zároveň sa strana sporu podaním neprípustného odvolania proti rozsudku pre zmeškanie, na ktorého vydanie boli splnené podmienky, pripraví o možnosť podať návrh na jeho zrušenie pre zmeškanie lehoty, do ktorej uplynutia je takýto návrh prípustný.

17. Záver najvyššieho súdu, že rozhodnutie odvolacieho súdu o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku nie je prípustným predmetom dovolacieho prieskumu podľa § 420 písm. f) CSP, je výsledkom reštriktívnej interpretácie náveta § 420 CSP. Najvyšší súd určil limit súdnej ochrany, ktorý zákon nestanovuje, a zabránil sťažovateľke v prístupe k dovolacej inštancii, čím obmedzil jej právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Najvyšší súd procesne nesúladne odmietol dovolanie sťažovateľky ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, hoci uznesenie krajského súdu o potvrdení uznesenia okresného súdu o zamietnutí návrhu na zrušenie rozsudku pre zmeškanie je v otázke zrušenia rozsudku rozhodnutím konečným, čo viedlo k porušeniu jej práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto bolo vyslovené porušenie týchto práv sťažovateľky namietaným uznesením najvyššieho súdu v spojení s opravným uznesením, ktoré boli následne podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušené s tým, že vec sa vracia najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

18. Sťažnostná argumentácia proti uzneseniu krajského súdu smeruje k nedostatku odôvodnenia záveru, že sťažovateľkou tvrdené dôvody zmeškania lehoty na vyjadrenie k žalobe nie sú ospravedlniteľné. Tieto závery okresného súdu a krajského súdu považuje za arbitrárne, v rozpore s preukázanými skutočnosťami a formalistické, keď súdy nezohľadnili účel kontumačného rozsudku, ktorým je sankcia za vedomú pasivitu v spore. Tieto sťažnostné námietky sú zákonom predpokladaným dovolacím dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Z dôvodu zrušujúceho výroku tohto nálezu najvyšší súd posúdi dôvodnosť sťažovateľkou vymedzeného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Keďže o dovolaní sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu bude najvyšší súd ešte len rozhodovať, tak dovolanie ako prostriedok nápravy označených práv sťažovateľky podľa § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nemožno považovať za vyčerpaný (III. ÚS 546/2022), a preto bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti uzneseniu a opravnému uzneseniu krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

V.

19. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením. Ich výška 530,86 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti $2 \times 208,67$ eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 uvedenej vyhlášky ($2 \times 12,52$ eur) a zvýšením o daň z pridanej hodnoty. Nebol dôvod sťažovateľke priznať náhradu trov za jej ďalšie vyjadrenie, keďže jeho obsah nebol rozhodujúci pre rozhodnutie o jej ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu